

Gülmirə RAMAZANQIZI

“Ana kimi yar olmaz, vətən kimi diyar”.

(Atalar sözü)

Hardan başlanır vətən?.. Nədən başlanır vətən?..

Belə deyim bizdə olduğu kimi, bütün xalqların dilində də mövcuddur. Çünki vətənsiz millət olmaz, millətsiz də vətən!..

Vətən dil açıb ana dediyimiz ali varlıqdan, oduna isindiyimiz ocaqdan, suyunu içdiyimiz bulaqdan, ilk qədəm basdığımız torpaqdan, başlayır.

Vətən torpağı hər bir insan üçün ən müqəddəs bir məkandır.

Yurd sevgisi, Vətən eşqi, eloba məhəbbəti bütün sevgilərin başında durur. Ölməz Abbas Səhətin təbirincə desək: Vətən əcdadımızın mədfənidir, vətən övladımızın məskənidir. “Vətən haqqı ana haqqıdır” Əzəldən ana ilə bərabər tutulan Vətənə məhəbbət nağıllarımızda, dastanlarımızda, atalar sözlərində, bayatılarda tərənnüm olunub. Bu ənənə indi də ədəbiyyat və incəsənətin bütün sahələrində davam etdirilir.

Bugünkü gənc nəslin bəlkə də görmədiyi “Qalxan və qılınc” adlı məşhur sovet filminə (1968) səslənən mahnıda “Nədən başlanır vətən” sualına maraqlı cavablar sadalanır. Əlifaba kitabının şəkillərindən, anaların beşik başında oxuduğu nəğmələrdən başlanır vətən... Qonşu həyətdə yaşayan uşaqlıq dostumuzun sədaqətindən, bizi uzaqlara aparən doğma yollardan başlanır vətən...

Bəli, Vətən kəlməsi uşaq çağımızdan bizim ruhumuza, qanımıza damla-damla hopur, mənəvi dünyamızın uca Kəbəsinə dönmür. Məncə, elə vətən anlayışı bizim ruhumuzdan, qəlbimizdən başlanır. Və bir növ həyatımızın əsas atributlarından birinə çevri-

Arzuların sərhəddi olmur

lir. Vətən həm də əsgərlərimizin gecə-gündüz keşik çəkdiyi sərhəd dirəklərindən başlanır... Elə buna görə də Vətəni qorumaq əzəldən bütün peşələrdən üstün və şərəfli sayılıb. Sərhədçi peşəsi həm romantik, həm çətin, həm də ən məsuliyyətli peşədir.

Bu gün məktəbli və tələbə gənclər arasında hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinə diqqət göstərmək, onlara Vətənə məhəbbət hissini aşılamaq biz müəllimlərin, eləcə də yaradıcı ziyalıların əsas missiyası olmalıdır. Çünki Vətəni qorumaq hamımızın borcudur.

Vaxtilə orta məktəbdə, sonra da ali məktəbdə tələbə olanda mənim yaşlıdığımın maraqla baxdığı “Dağlarda döyüş” (1967) filminin gənclərdə herb sənətinə, xüsusilə, sərhədçi peşəsinə hədsiz məhəbbət yaratdığına şahid olmuşam. Hətta o zaman qızların sərhədçi olmadığına təəssüf də etmişəm. Ən başlıcası belə filmləri valideynlər öz uşaqları ilə, müəllimlər şagirdlərlə birgə izləyə bilirdi, daha doğrusu filmin sujet xətti uşaqdan böyüyə hamının ruhunu oxşayırdı.

“Dağlarda döyüş” hərbi-vətənpərvərlik filmi kimi nasir və kinodramaturq Əhmədəğa Muğanlının məşhur “Tikanlı məftillər” povesti əsasında ekranlaşdırılmışdı. Filmin qəhrəmanı, vətənin keşiyində ayıq-sayıq duran Fərxun qaçaqmalçılıq edərək dövlət sərhəddini pozan doğma atasına güzəştə getməməsi mənim kimi çox tamaşaçını heyretləndirmişdi. Statistik məlumata görə bu filmə o zaman SSRİ məkanında 23 milyondan çox tamaşaçı baxmışdı.

Dağlarda döyüş” Əhmədəğa Muğanlının böyük kinoda ilk, “Doğma sahillər” filmi isə son işi olub. Siyasi-detektiv janrdə çəkilən “Doğma sahillər” də sərhədçilərin həyat təzi və təxribat törətməyə can atan düşmənlərlə mübarizəsindən bəhs edir. Onu da deyim ki, hər iki filmə Azər-

baycanın görkəmli aktyorları iştirak edir.

Bu filmlərə baxanda sərhədçi peşəsini sevməmək mümkün olmur...

Sərhədçilər haqqında hər iki filmin uğurlu alınmasının əsas səbəblərindən biri ssenari müəllifi Əhmədəğa Muğanlının sərhəd rayonunda boya-başa çatması və sərhəd qoşunlarında hərbi xidmət etməsi, bir sözlə, sərhədçi peşəsinə hərtərəfli bələdçiliyi idi.

Sərhədçilərlə bağlı sənədli filmlər, bədii-publisistik əsərlər də çoxdur.

...Sevindirici haldır ki, Dövlət Sərhəd Xidməti ənənəvi olaraq hər il Sərhəd Mühafizəsi mövzusunda yaradıcılıq müsabiqələri keçirir. Bu müsabiqədə müəlliflər mahnı, dekorativ-tətbiqi sənət, təsviri sənət, bədii ədəbiyyat və qəzet məqaləsi, inşa yazısı ilə iştirak edirlər. Ötən il yazıçı-publisist Nurəddin Ədiloğlunun birinci yerə layiq görülmüş “Sərhəd pərvanəsi” hekayəsini “Ədəbiyyat qəzeti”ndə (06.09.2018) oxudum. Etiraf edirəm ki, bu bədii əsərdə təsvir olunan hadisələr kino lenti kimi oxucunun gözləri önündən keçir. Hekayə “Səliqə-sahmanı, abadlığı göz oxşayan hərbi hissənin heyətində gənc əsgərlərin andıçmə mərasimi” ilə başlayır.

Hərbi şəhərcikdə müasir əsgər yataqxanası, təlim-tədris mərkəzi, tibb məntəqəsi və s. burada vətənpərvər və sağlam düşüncəli gənc sərhədçilərin yetişdirilməsi üçün hər cür şəraitin olduğundan soraq verir. “Ay işığı sərhəd nişanı olan çayın hər iki sahilin nura qərq etmişdi. Çayın sahilindəki ağacların və kolların kölgəsi dağ çayının gümüşü sularında yuyunurdu. Dərələr sanki dərin yuxuya qərq olmuşdu. Üzü aşağı axan dağ çayı yorulmadan, yuxu bilmədən çağlayırdı. Çayın sahili boyu görünən sal qayalar sanki keşikdə dayanan əsgərlər kimi dərin düşüncələrə dalmışdılar”. Keşikdə dayanan gənc əsgər Elşadın atası Qarabağ uğrun-

da savaşa həlak olmuşdur. Bacısı üç il əvvəl sevib-seçdiyi oğlanla ailə həyatı qursa da xoşbəxt ola bilməmişdi. Əri narkotikə aludə olandan bəri günü-güzaranı qara olmuşdu...

Bacısını, “Vətənin sərhədləri sizlərə əmanətdir” deyən anasını xatırlayıb düşüncələrə dalan Elşad “...birdən ağacların arası ilə yavaş-yavaş adımlayan” qaçaqmalçını görcək izə düşür. Ona çathaçatda var gücüllə təkən verib pələng kimi üzərinə atılır. Əlbəyaxa olduğu qaçaqmalçı onun çevikliyi qarşısında aciz qalib təslim olur. N Qaçaqmalçının çantasındakı narkotik vasitələri görəndə Elşadın gözünün önünə narkoman kürekəni və onun ucbatından iztirablar çəkən bacısı gəlir...

Sərhəddən narkotik maddələr keçirən qaçaqmalçının yalvarışları onun üreyini yumşaltmır. Hekayədə Əsmər xanımın övlad məhəbbəti, təcrübəsini gənc əsgərlərə seve-sevə öyrədən zabitin Elşadla dialoqu, qaçaqmalçını yaxalayan sərhədçinin cəsurluğu yüksək sənətkarlıqla təqdim olunur.

“Sərhəd pərvanəsi” doğma vətənin keşiyində ayıq-sayıq durmağı, hərbi xidmətin nə qədər məsuliyyətli və şərəfli iş olduğunu gənc nəsillə aşıladığına görə dəyərli qələm məhsuludur.

Onu da qeyd edirəm ki, mən hekayəni oxuyandan sonra sərhədçilər haqqında “Dağlarda döyüş” və “Doğma sahillər” filmlərinə təkrar baxdım.

Hekayə müəllifinin dediyinə görə bu günlərdə “Dövlət Film Fondu”na təqdim etdiyi ssenariyə veteran sərhədçilərin obrazlarını və başqa kriminal epizodları da əlavə edib.

Düşünürəm, “Sərhəd pərvanəsi” hekayəsinin mötəvləri əsasında tammetrajlı bədii filmin çəkilməsi Azərbaycan Sərhəd Mühafizəsinin yaradılmasının 100 illiyinə gözəl töhvə olardı.

Təbii ki, bu oxucu və ya tamaşaçı olaraq mənim arzumdur. Arzularınsa sərhəddi olmur.

